

Мікроекономіка

Ірина ЛЮБЕЗНА,
Наталя ГАЛУШКА

**АУДИТОРСЬКА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ
ЗДІЙСНЕННЯ ВЕКСЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ****Резюме**

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти аудиту вексельних операцій. Запропоновано методичку аналітичної оцінки ефективності здійснення вексельних операцій з урахуванням подвійної природи векселя як складного фінансового інструменту (фінансового активу призначеного і не призначеного для перепродажу та фінансового зобов'язання не для перепродажу).

Ключові слова

Фінансово-господарська діяльність, підприємство, вексель, вексельні операції, аудит вексельних операцій, оцінка ефективності вексельних операцій.

Класифікація за JEL: M42.

© Ірина Любезна, Наталя Галушка, 2012.

Любезна Ірина, канд. екон. наук, Тернопільський національний економічний університет, Україна.
Галушка Наталя, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, Україна.

Постановка проблеми. В умовах посилення конкурентної боротьби підприємств на ринку, що зумовлює об'єктивну потребу в підвищенні рівня менеджменту та вимагає більш аналітичного та професійного підходу до виконання різноманітних операцій і надання послуг, особливого значення набуває аудит. Важливим предметом аудиторських перевірок є вексельні операції. Це пов'язано з підвищенням ролі вексельного інструменту в платіжній системі країни, оскільки вексель можна розглядати як альтернативне джерело ресурсів будь-якого суб'єкта господарської діяльності. Специфічність взаємовідносин між суб'єктами вексельної угоди, відсутність єдиного та сталого вексельного законодавства, значна ризикованість операцій з векселями – все це змушує суб'єктів господарювання ретельніше контролювати та вдосконалювати виконання даних операцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у теоретичну розробку проблем організації та методики аудиту вексельних операцій внесли такі вчені-економісти, як Білуха М., Большакова О., Гавриловська Л., Кілару Ю., Савченко В., Сопко В., Петрик О., Усач Б. та інші. Проте науковці досліджують лише теоретичний аспект аудиту вексельних операцій, не приділяючи при цьому належної уваги практичним проблемам. Тому залишається чимало дискусійних і невирішених питань, які вимагають проведення подальших наукових досліджень та їх практичної апробації.

Виклад основного матеріалу. Проблеми розвитку вітчизняних підприємств та забезпечення ефективності їх функціонування вимагають вирішення комплексу важливих питань, одним з яких є організація аудиторської перевірки вексельних операцій.

Застосування аудиту вексельних операцій у практичній діяльності підприємств сприяє виявленню негативних явищ в обліку, встановленню причин їх виникнення, розробці рекомендацій щодо уникнення помилок у майбутньому. Це допомагає фінансовому оздоровленню, збільшенню рентабельності, зростанню ринкової привабливості підприємств, залученню в їхню діяльність інвестиційних проектів тощо.

Важливим видом аудиту вексельних операцій є аналітичний розрахунок ефективності використання векселів у розрахунках вітчизняних підприємств або аудит ефективності здійснення вексельних операцій. Для його проведення використовують різні джерела інформації. При проведенні оцінки ефективності використання векселів у господарському обороті перед аудитором постає комплекс завдань, які необхідно вирішити. На початку необхідно вивчити й оцінити систему безготівкових розрахунків, що використовується, а саме:

- досліджувати структуру різних форм розрахунків за договорами, у тому числі передоплату, з точки зору умов оплати (акцептна, акредитивна тощо), за використовуваними платіжними засобами (без використання платіжних засобів, тобто розрахунки вимогами, дорученнями і з їх використанням).
- оцінити рівень виконання підприємством своїх платіжних зобов'язань, ступінь виконання партнерами платіжних зобов'язань перед підприємством;
- проаналізувати методи, які застосовують для забезпечення платіжних зобов'язань (застава, гарантії тощо);
- вивчити своєчасність і належне оформлення розрахунково-платіжної документації, своєчасність розгляду претензій.

Не менш важливим в умовах сьогодення є дослідження структури вексельної заборгованості:

- за строками погашення;
- за типами господарюючих суб'єктів (покупці-боржники (позичальники), продавці-кредитори);
- за питомою вагою окремих великих боржників (передбачається їх ранжирування за значимістю або за сумою заборгованості);
- за рівнями заборгованості (перед підприємствами, його структурними ланками тощо).

Слід проаналізувати доцільність та обґрунтованість прийнятих в організації рішень про видачу, одержання або придбання векселів. У поле зору аудитора повинен бути аналіз цільового використання коштів, отриманих від операцій з вексями. Корисно проаналізувати і достовірність звітних даних про рух векселів. Слід вивчити факти оплати нетоварних векселів, розробити заходи щодо забезпечення нетоварної частини векселів. Не менш важливим є вивчення того, як використання векселів позначилося на швидкості розрахунків і на фінансовому становищі підприємства. Необхідно оцінити суми заборгованості постачальникам і підрядникам, що забезпечені виданими вексями, ступінь надійності та ліквідності векся.

У даний час дедалі більшого поширення набуває кредитування під заставу векселів. На відміну від операцій з урахуванням векселів, при кредитуванні під заставу векселів позичальник зберігає право власності на заставлені векселі. У разі непогашення кредитів у термін банк має право реалізувати закладені цінні папери в порядку, встановленому законодавством. При цьому необхідно проаналізувати суму отриманих кредитів, яку частку в їх забезпеченні становили векся, яку частину реалізовано банком, причини такої реалізації. Крім того, доцільно вивчити, якою мірою використання вексе-

лів забезпечує своєчасність розрахунків за товарно-матеріальні цінності; виступає засобом погашення різних зобов'язань, у тому числі валютних; яким чином впливає на прискорення оборотності оборотних коштів; як виконує роль забезпечення кредиту в разі застави.

Завершується аудит системи безготівкових розрахунків встановленням та оцінкою причин недотримання платіжної дисципліни, розробкою можливих варіантів її нормалізації (контроль фінансового стану контрагентів, взаємні звіряння заборгованості, відстеження своєчасності погашення заборгованості, розподіл платежів за пріоритетністю), оптимізацією розрахунків (ранжирування контрагентів за категоріями ризику і більш продумана політика щодо укладення договорів, складання графіків платежів тощо).

Зупинимось детальніше на окремих процедурах аудиту ефективності вексельного обігу. Так, оцінка стану розрахунків за виданими й одержаними векселями свідчить про спроможність підприємства надавати своїм дебіторам товарні кредити під поставку продукції (товарів), з одного боку, а з іншого – про довіру кредиторів та відповідної репутації даного підприємства в ділових колах.

Для проведення аналізу стану розрахунків за виданими й одержаними товарними векселями необхідно обчислити питому вагу заборгованості за ними в загальному підсумку балансу і, відповідно, у величині дебіторської та кредиторської заборгованості загалом. Це потрібно, по-перше, для визначення їх місця в загальній картині фінансового стану (значимості показників даних статей), по-друге, для порівняння відносних показників даних статей за низку років і виявлення відповідних тенденцій до збільшення або зменшення. Питома вага векселів, одержаних у валюті балансу, визначається відношенням даних за статтею 150 «Векселя одержані» до підсумку активу, а векселів виданих – відношенням даних за статтею 520 «Векселя видані» до підсумку пасиву балансу.

З метою визначення впливу на дебіторську заборгованість векселів придбаних (шляхом відчуження від попереднього держателя), облік яких ведеться на рахунку поточних фінансових інвестицій за справедливою вартістю, необхідно застосувати дані статті 220 «Поточні фінансові інвестиції» та форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності», розділу 4 стаття 425, за виключенням інших фінансових інвестицій, що утримуються за справедливою вартістю. А тому краще скористатися накопиченою інформацією із запропонованої нами «Відомості аналітичного обліку векселів придбаних» 4.2.1. Для визначення питомої ваги векселів, придбаних у валюті балансу, розраховуємо відношення їх суми за отриманими даними, згідно з вищенаведеними регістрами до підсумку активу балансу. Значущість обчислення відносних показників векселів одержаних, придбаних та виданих полягає в тому, що, по-перше, з'являється можливість порівнювати аналогічні показники різних підприємств і, по-друге, усувається вплив інфляційних процесів.

Порівнюючи отримані дані за окремими звітними періодами (на початок або кінець кожного кварталу, року або декількох років), можна визначити тенденцію до збільшення або зниження питомої ваги залишків дебіторської та кредиторської заборгованості за участю в розрахунках векселів у валюті балансу. Аналогічним шляхом визначають інші показники. Наприклад, питома вага поточної дебіторської заборгованості за одержаними векселями в загальній величині оборотних активів шляхом розрахунку відношення суми за статтю 150 активу балансу «Векселі одержані» до суми другого його розділу «Оборотні активи». Питома вага поточної дебіторської заборгованості, забезпеченої векселями, у загальній її величині обчислюється діленням статті 150 «Векселі одержані» на суму поточної дебіторської заборгованості, платежі по якій очікуються протягом 12 місяців після звітної дати.

Для більшої наочності розрахованих показників можна скласти таблицю, в якій слід відобразити аналізовані звітні періоди, відповідні їм значення обчислених показників. Аналіз даних такої таблиці дасть змогу безпомилково визначити сформовані тенденції і за ними зробити висновки. Так, збільшення питомої ваги векселів одержаних та векселів придбаних (окремо або у їх загальній сумі) в загальній сумі оборотних активів і в сумі дебіторської заборгованості є позитивним явищем, оскільки вексельні зобов'язання, порівняно зі звичайною дебіторською заборгованістю, мають значно більшу вагу: вексель виступає високоліквідним активом, тому що в будь-який час може бути відчужений (переданий за індосаментом або цесією) або переданий в заставу третій особі до настання терміну його погашення. Адже не випадково однією з найважливіших економічних функцій векселя є функція засобу платежу.

З метою визначення питомої ваги сумнівної дебіторської заборгованості у складі вексельної заборгованості ми пропонуємо визначити її відносну величину, як до всієї статті 150 «Векселі одержані», так і в загальній сумі оборотних активів та в сумі дебіторської заборгованості, що буде негативним явищем, яке свідчить про рівень неплатежів за векселями. Питома вага поточної кредиторської заборгованості, забезпеченої виданими векселями, в загальному її обсязі, визначається відношенням суми статті 520 «Векселі видані» до підсумку 4 розділу «Поточні зобов'язання» пасиву балансу. Отримані показники ідентифікують ту частину кредиторської заборгованості, наявність якої покладає на підприємство додаткову відповідальність, оскільки несвоєчасне погашення вексельних зобов'язань призведе до протесту векселів, а значить, до додаткових витрат, що відшкодовуються кредиторам по опротестуванню векселів, а крім того – до втрати ділової репутації. Збільшення питомої ваги кредиторської заборгованості, забезпеченої виданими організацією векселями, в загальному її обсязі буде свідчити про репутацію підприємства як більш надійного вексельного боржника. Це певною мірою може розглядатися як гарантія при наданні підприємству кредитів.

Порівняння розрахованих показників за векселями, виданими за низку звітних періодів, дасть змогу так само, як і в попередньому випадку, зробити

відповідні висновки. Однак до їх оцінки треба підходити обережно. Наприклад, зниження питомої ваги кредиторської заборгованості, забезпеченої виданими векселями, може свідчити, з одного боку, про втрату довіри постачальників до вексельного боржника та їх небажання розраховуватися з ним векселями, але, з іншого боку – про можливість фінансової стабілізації та здатності підприємства розраховуватися з кредиторами грошовими коштами.

Певну інформацію несуть у собі показники динаміки абсолютного і відносного приросту дебіторської та кредиторської заборгованостей, забезпечених векселями. Абсолютний приріст за одержаними векселями визначається як різниця між векселями, одержаними на кінець звітного періоду і на його початок. А відносний приріст за одержаними векселями визначається відношенням абсолютного приросту за одержаними векселями до суми векселів, одержаних на початок періоду. Відношення дебіторської заборгованості за одержаними векселями на кінець звітного періоду до дебіторської заборгованості за одержаними векселями на його початок визначає темп зростання цієї заборгованості, а відношення абсолютного приросту відповідно на кінець і початок звітного періоду – визначають темп приросту цієї заборгованості.

Наведені вище показники дають можливість оцінити абсолютний та відносний приріст заборгованості на різні дати звітного періоду, а також темпи цього приросту. Як і в попередньому аналізі, зростання цих показників на кінець звітного періоду, порівняно з його початком, буде розглядатися як позитивний момент, проте це вимагає і зростання уваги з боку керівництва підприємства за станом розрахунків і особливо – термінами погашення векселів.

Іншим видом аналітичної оцінки – є аналіз складу (структури) векселів. Даний напрямок аналізу має велике значення, оскільки дає змогу не лише сказати, як змінилася загальна картина щодо векселів, а й зробити висновки конкретно за кожним дебітором, що забезпечив свою заборгованість векселями. У ході проведення такого аналізу можна виявити, від кого найчастіше організація приймає векселі, хто з боржників дисципліновано погашає вексельні зобов'язання, а отже, визначити коло тих дебіторів, яким згодом можна довіряти. Аналіз проводиться за даними реєстрів обліку векселів. Для цього складають таблицю, в яку заносять відповідно відомості про всіх дебіторів та кредиторів: залишок заборгованості за векселями на початок року; набуто (одержано і придбано) та видано векселів протягом року, погашено та відчужено векселів за цей же період часу і залишок вексельної заборгованості.

Необхідно інформацію для оцінки ефективності операцій з векселями мають надавати відомості про кількість, вартість та питому вагу векселів, погашених або відчужених за передавальним індосаментом або цесією за видами цивільно-правових угод (купівля-продаж (у т. ч. врахування, купівля векселедавцем), міна (у т. ч. вексельний платіж), дарування, а також передаєних за заставним та передорученим індосаментом).

Ефективність використання подібних фінансових інструментів проявляється, зокрема, в тому, що підприємство-постачальник, використовуючи у розрахунках векселі, отримує відсотковий дохід як у національній, так і в іноземній валюті, а також дисконт при купівлі дисконтного векселя та премію при його перепродажі.

Особливе значення для управління економікою підприємства мають показники ефективності використання векселів, що відображають ступінь їх впливу на фінансовий стан і фінансові результати діяльності організації. За даними балансу підприємства та додатка до нього (за формою № 5) можна провести аналіз динаміки змін у загальному обсязі векселів набутих (одержаних і придбаних) та векселів виданих за їх видами (простий, переказний) за звітний період у порівнянні з даними попереднього року, а при наявності звітних даних за ряд періодів можна провести аналіз динаміки (трендовий аналіз), тобто розрахувати абсолютні та відносні відхилення по відношенню до тієї чи іншої бази, а також визначити абсолютні і відносні відхилення.

Розглядати динаміку зростання дебіторської заборгованості за векселями з точки зору ліквідності активів балансу можна як позитивний факт. Проте приріст дебіторської заборгованості веде до уповільнення оборотності активів, а це, у свою чергу, свідчить про необхідність проведення подальшого аналізу ділової активності підприємства. Темпи зростання кредиторської заборгованості за векселями також необхідно розглядати з двох точок зору: як неспроможність розраховуватися грошовими коштами за своїми зобов'язаннями та вміння використовувати такий платіжно-розрахунковий засіб, як вексель, з метою відтермінування платежу.

Надзвичайно важливо при аналізі фінансового стану скласти баланс вексельної заборгованості, де ми пропонуємо визначати показник наявності вексельних платіжних засобів як різницю між дебіторською і кредиторською заборгованістю за векселями. На нашу думку, цей показник свідчить про поточний платіжний вексельний баланс, оскільки вексель є інструментом грошових розрахунків, який фактично реалізує функцію грошей. Це надзвичайно важливо в умовах фінансової нестабільності та хронічних неплатежів, де вексель у процесі свого обігу може погасити безліч різних зобов'язань до настання моменту платежу за ним. Оформлюючи дебіторську заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) векселем, підприємство здійснює відстрочку платежу, де вексель виступає інструментом надання кредиту, приносячи певний дохід підприємству. Крім того, на практиці реалізація цієї функції векселів забезпечує безперервність і прискорення темпів господарського обороту.

Кінцевий результат від використання векселів відображається в загальних фінансових результатах господарської діяльності: у збільшенні обсягів реалізації продукції, збільшенні прибутку, підвищенні платоспроможності та стійкості фінансового стану підприємства. Разом з тим, цей результат можна

визначити суто специфічними показниками, що характеризують рентабельність та ділову активність підприємства.

Для розширення аналітичного поля нами рекомендується ввести комплекс додаткових показників, що характеризують рентабельність вексельного обігу та ділову активність, пов'язану з вексельними операціями. До показників рентабельності вексельного обігу ми пропонуємо розрахунок коефіцієнту прибутковості векселів набутих (одержаних та придбаних). Даний показник визначається як частка від ділення прибутку до оподаткування на собівартість векселів набутих, що скоригована на питому вагу даних векселів в оборотних активах балансу:

$$Pr_{\text{в}} = \frac{\Pi}{B_{\text{наб}}} \cdot k, \quad (1)$$

де $Pr_{\text{в}}$ – прибутковість векселів набутих (одержаних та придбаних);

Π – прибуток до оподаткування за звітний період;

$B_{\text{наб}}$ – собівартість векселів набутих за звітний період;

k – питома вага векселів набутих в оборотних активах балансу звітного періоду.

Розрахунок показника прибутковості можна перетворити, помноживши її чисельник і знаменник на одну і ту ж величину – чистий дохід (виручку) від реалізації. Отримана таким чином аналітична модель дає змогу виділити вплив на прибутковість векселів двох факторів – зміни рентабельності продажу і зміни швидкості обороту векселів набутих.

До показників ділової активності ми пропонуємо віднести:

- коефіцієнт оборотності векселів набутих, як частка від ділення чистого доходу (виручки) від реалізації на собівартість (або середній залишок) векселів набутих (одержаних та придбаних), що скоригована на питому вагу даних векселів в оборотних активах балансу. Даний показник вказує на зростання або зниження комерційного (товарного) кредиту, забезпеченого вексями, що надає підприємство; де збільшення коефіцієнту свідчить про скорочення обсягів наданого комерційного (товарного) кредиту, а зменшення, навпаки, – про його збільшення;

$$K_{\text{об}} = \frac{D_{\text{чист}}}{B_{\text{наб}}} \cdot k, \quad (2)$$

де $K_{\text{об}}$ – коефіцієнт оборотності;

$D_{\text{чист}}$ – чистий дохід (виручка) від реалізації.

- середній строк (тривалість) оборотності векселів набутих (або тривалість вексельного обороту), як частка від ділення кількості днів в аналізованому періоді на коефіцієнт оборотності векселів набутих, що скоригована на питому вагу даних векселів в оборотних активах балансу, в днях. Або як частка від ділення добутку собівартості (або середнього залишку) набутих векселів (одержаних та придбаних), що скоригована на питому вагу даних векселів в оборотних активах балансу та кількості днів в аналізованому періоді на чистий дохід (виручку) від реалізації, в днях. Даний показник характеризує середній строк утримання (погашення або продажу) набутих векселів на балансі;

$$O_{\partial} = \frac{360}{K_{об}}, \quad (3)$$

де O_{∂} – середній строк (тривалість) оборотності векселів

- коефіцієнт оборотності короткострокових векселів виданих, як частка від ділення чистого доходу (виручки) від реалізації або грошових коштів на собівартість (або середній залишок) векселів виданих, що скоригована на питому вагу даних векселів в поточних зобов'язаннях балансу. Даний показник вказує на зростання або зменшення комерційного (товарного) кредиту, забезпеченого векселями, що отримує підприємство; де збільшення коефіцієнту свідчить про скорочення обсягів отриманого комерційного кредиту (або збільшення швидкості оплати вексельного зобов'язання), а зменшення, навпаки, – про збільшення обсягів такого кредиту (або зменшення швидкості оплати вексельного зобов'язання). Формула аналогічна до розрахунку коефіцієнту оборотності векселів набутих;
- середній строк (тривалість) оборотності короткострокових векселів виданих, як частка від ділення кількості днів в аналізованому періоді на коефіцієнт оборотності векселів виданих, що скоригована на питому вагу даних векселів у поточних зобов'язаннях балансу, у днях. Або як частка від ділення добутку собівартості (або середнього залишку) векселів виданих, що скоригована на питому вагу даних векселів у поточних зобов'язаннях балансу та кількості днів в аналізованому періоді на чистий дохід (виручку) від реалізації або грошові кошти, у днях. Даний показник характеризує середній строк погашення векселів виданих (повернення грошових боргів за векселем кредиторам). Формула аналогічна до розрахунку коефіцієнту оборотності векселів набутих;
- середній строк (тривалість) оборотності одного векселя набутого (одержаного, придбаного) чи виданого (або середня тривалість обороту одного векселя) в днях, як частка від ділення добутку се-

редньої суми вексельної заборгованості, що скоригована на питому вагу даних векселів в оборотних активах або поточних зобов'язаннях балансу та кількості днів в аналізованому періоді на чисту виручку (дохід) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. Де середня сума вексельної заборгованості (дебіторської чи кредиторської) на один вексель визначається як частка від ділення: середньої суми векселів, набутих (одержаних, придбаних) чи виданих, на середню кількість таких векселів.

$$O_{\partial} = \frac{360 \cdot B}{D_{\text{чист}} \cdot K_{\epsilon}} \cdot k, \quad (4)$$

де B – середня сума векселів, набутих або виданих;

K_{ϵ} – середня кількість таких векселів.

Основною ознакою ефективності управління динамікою вексельного обігу є перевищення темпу зростання виручки від реалізації продукції або прибутку над темпом зростання обсягу вексельного обігу. Основними факторами зростання прибутковості векселів є прискорення їх оборотності та підвищення рентабельності продаж. Визначити вплив кожного вищевказаного чинника можна способом абсолютних різниць або відносних різниць.

Векселі неоднорідні за своїм складом, за характером використання, за ступенем впливу на фінансовий стан і результати господарської діяльності. Тому при аналізі ефективності використання векселів необхідний диференційований підхід до їх оцінки. Для цього здійснюється класифікація і групування векселів за різними ознаками. Найбільш прийнятні аналіз і оцінка структури векселів за джерелами надходження (придбання), за видами, за термінами використання, за ступенем правової забезпеченості, за ступенем престижності, за ступенем ліквідності і ризику вкладень у них, за напрямками вибуття тощо.

При аналізі надходження та вибуття векселів залежно від джерел походження нами пропонується виділити такі групи об'єктів: векселі одержані, векселі придбані (відчужені) через цивільно-правові договори: купівля-продаж, у т. ч. купівля векселедавцем; міна (бартер), у т. ч. вексельний платіж дарування (безоплатна передача). Для аналізу вексельної заборгованості (дебіторської та кредиторської) за строками погашення нами пропонується групування векселів за термінами їх утримання на балансі: 3 місяці, 6 місяців, 9 місяців, 12 місяців, понад 1 рік. Порівнюючи строки оплати (погашення) вексельної заборгованості у двох суміжних періодах, одержуємо інформацію про середні терміни вексельного обігу та про можливості маневрування власними ресурсами. Аналізуючи структуру заборгованості за векселями до оплати (погашення), доцільно розділити її на поточну – за одержаними короткостроковими векселями, що утримуються до погашення та поточної частини довгострокових векселів одержаних, а також заборгованість за векселями

придбаними, що утримуються до погашення, що важливо при розробці заходів щодо зміцнення фінансового становища підприємства.

Не менш важливим є оцінювання наявності векселів з простроченими термінами погашення та в частині їх своєчасного опротестовування (в неплатежі або неакцепті), які можна проаналізувати і в абсолютній сумі, і за питомою вагою. Також доцільно розрахувати і проаналізувати відсоток (коефіцієнт) опротестованих векселів, який визначається як частка від ділення: загальної кількості (суми) векселів на кількість (суму) опротестованих векселів. Такі дані дають змогу проаналізувати в динаміці не лише загальну суму набутих векселів (одержаних і придбаних), у тому числі з простроченими термінами погашення, а й вивчити, як змінилася питома вага та сума своєчасно опротестованих та неопротестованих векселів.

Висновки. Дослідження теоретичних і практичних аспектів аудиту вексельних операцій та оцінка ефективності здійснення вексельних операцій дало нам змогу сформулювати окремі висновки, які зводяться до наступного:

1. Сучасні тенденції розвитку вітчизняних підприємств та забезпечення ефективності їх функціонування вимагають вирішення комплексу важливих питань, одним з яких є організація аудиторської перевірки вексельних операцій та оцінка ефективності їх здійснення. Вважаємо, що теоретико-організаційні засади та напрямки практичного застосування такої перевірки вимагають подальших досліджень та глибокого вивчення.

2. Використання аудиту ефективності вексельних операцій на українських підприємствах дозволить більш повно задовольняти потреби користувачів інформації: власників, інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних органів, третіх осіб тощо, яких цікавить питання забезпеченості оборотними коштами підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності та ринкової привабливості.

3. Аналітична оцінка ефективності здійснення вексельних операцій з урахуванням подвійної природи векселя як складного фінансового інструменту (фінансового активу призначеного і не призначеного для перепродажу та фінансового зобов'язання не для перепродажу) дають змогу виявити недоліки в методиці їх обліку, встановити причини виникнення, а також розробити рекомендації щодо їх уникнення в майбутньому, з метою фінансового оздоровлення підприємства, підвищення рентабельності, зростання ринкової привабливості, залучення інвестиційних коштів.

Література

1. Білуха М. Т. Курс аудиту: Підручник / М. Т. Білуха. – [2-е вид., перероб.]. – К.: Вища шк.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 574 с.
2. Большакова О. Методика оперативного аналізу та контролю вексельних операцій суб'єктів господарської діяльності / О. Большакова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2003. – № 1.– С. 78–84.
3. Кулаковська Л. П. Основи аудиту: навч. посіб. [для студентів вищих закладів освіти]. / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – К.: Каравелла, 2002. – 504 с.
4. Організація і методика проведення аудиту: Навчально-практичний посібник. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 576 с.
5. Петрик О. Аудит операцій з цінними паперами / О. Петрик, Ю. Кілару // Вісник податкової служби України. – 2002. – №47. – С. 57–63.
6. Савченко В. Я. Аудит: Навч. Посібник. / В. Я. Савченко. – К.: КНЕУ, 2002. – 322 с.
7. Стандарти аудиту та етики. – К.: ТОВ «Паритет - інформ», 2003. – 712 с.
8. Сулейманова Н. В. Удосконалення обліку, аналізу, аудиту вексельних операцій підприємств / Н. В. Сулейманова // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2009. – № 14. – С. 22–27.
9. Усач Б. Ф. Аудит: Навч. посіб. / Б. Ф. Усач. – [3-тє вид. перероб. і доп.]. – К.: Знання-Прес, 2004. – 231 с.

Стаття надійшла до редакції 23 березня 2012 р.